

ตัวประกอบสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางสาว จันทร์เพ็ญ พาพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-566-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**FACTORS OF THE HEAD NURSES' COMPETENCIES,
REGIONAL MEDICAL CENTERS AND GENERAL HOSPITALS UNDER THE
JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH**

MISS CHANPHEN PHAHONG

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF NURSING SCIENCE**

NURSING ADMINISTRATION PROGRAM

GRADUATE SCHOOL

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1995

ISBN 974-632-566-3

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

จันทร์เพ็ญ พาพงษ์ : ตัวประกอบสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (FACTORS OF THE HEAD NURSES' COMPETENCIES, REGIONAL MEDICAL CENTERS AND GENERAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนิดา ดามาพงศ์, 177 หน้า. ISBN 974-632-566-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวประกอบสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และเพื่อศึกษาตัวแปรที่อธิบายลักษณะของตัวประกอบสำคัญ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไปที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 1,380 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดระดับความสำคัญสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีความเที่ยงเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ตัวประกอบด้วยวิธีตัวประกอบภาพพจน์ หมุนแกนตัวประกอบแบบอโรทอนอลด้วยวิธีแวนแมทซ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตัวประกอบที่สำคัญของสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มี 7 ตัวประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การอำนวยการและการจัดระบบงาน 3) การวางแผน 4) การควบคุม 5) วิชาการ 6) การตลาด และ 7) การปฏิบัติการพยาบาล โดยที่ตัวประกอบเหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 67.5 และเมื่อพิจารณาตามค่าผลรวมความแปรปรวนพบว่า

1. ภาวะผู้นำเป็นตัวประกอบสมรรถนะที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 51.1
2. การอำนวยการและการจัดระบบงาน เป็นตัวประกอบสมรรถนะที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 3.9
3. การวางแผน เป็นตัวประกอบสมรรถนะที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 3.2
4. การควบคุม เป็นตัวประกอบสมรรถนะที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 3.0
5. วิชาการ เป็นตัวประกอบสมรรถนะที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 1.5
6. การตลาด เป็นตัวประกอบสมรรถนะที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 1.4
7. การปฏิบัติการพยาบาล เป็นตัวประกอบสมรรถนะที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 1.2

ภาควิชาคณะพยาบาลศาสตร์.....
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา2528.....

ลายมือชื่อผู้สมัคร *Vimsriya Thuan*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -
.....

C686315 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEYWORD: COMPETENCY FACTORS OF HEAD NURSES / REGIONAL MEDICAL CENTERS / GENERAL HOSPITAL

CHANPHEN PHAHONG : FACTORS OF THE HEAD NURSES' COMPETENCIES, REGIONAL MEDICAL CENTERS AND GENERAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR : ASSIS. PROF. PANIDA DAMAPONG, Dr.P.H. 177 PP. ISBN 974-632-566-3

The purposes of this research were to study the factors of head nurses' competencies and the variables which describe those major factors. A sample of 1,380 head nurses in Regional Medical Centers and General Hospitals, who at least one year of experience in the post, were selected by sampling. The instrument to be employed is a rating scale on frequency of important competencies of the head nurses. The reliability of the instrument, calculated by the Cronbach Alpha Coefficient is 0.99. The data were analysed by Image Factoring method, Orthogonal rotated axis by Varimax method.

The major findings were as follows :

Seven significant factors of head nurse competencies are identified:

1) leadership, 2) directing and organizing, 3) planning, 4) controlling, 5) academic, 6) marketing, and 7) nursing practice. These factors accounted for 67.5 percent of the total variance of competencies. The percent of variance are accounted, 1) leadership, a major factor of the head nurses competencies accounted for 51.1 percent of total variance, 2) directing and organizing a factor of the head nurses competencies accounted for 3.9 percent of total variance, 3) planning, a factor of the head nurses competencies accounted for 3.2 percent of total variance, 4) controlling, a factor of the head nurses competencies accounted for 3.0 percent of total variance, 5) academic, a factor of the head nurses competencies accounted 1.5 percent of total variance, 6) marketing, a factor of the head nurses competencies accounted for 1.4 percent of total variance and 7) nursing practice, a factor of the head nurses competencies accounted for 1.2 percent of total variance.

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล

ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติคน *จิตรพรินทร์ มานนท์*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Jan ON*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา ตามาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ตีเรก ศรีสุขิธ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย รองศาสตราจารย์ เตือนสินธุ์ประทุม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการประมวลผลข้อมูล คณาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาเพื่อทำกลุ่มสนทนา และตรวจแก้ไข เครื่องมือวิจัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลทั้ง 96 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นตัวอย่างประชากรทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี รวมทั้ง คุณนงลักษณ์ อนันตवार คุณลัญญลักษณ์ แยมวิบูลย์ คุณกนกพร กุลสิงห์ พ.ต.หญิง อังคณา สุเมธสิทธิกุล คุณจันทร์ สังข์สุวรรณ คุณอรุณรัตน์ ศรีจันทร์นิตย์ และคุณสุขใจ ศรีเพียรเอม ที่กรุณาช่วยประสานงานในการทำกลุ่มสนทนา ตลอดจนขอขอบพระคุณแม่กิติวิทยาลัยที่กรุณาอุดหนุนเงินทุนบางส่วนในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่ได้กระตุ้นและให้กำลังใจ ตลอดจนครอบครัวผู้ช่วยถาวรที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จันทร์เพ็ญ พาหงษ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายของสมรรถนะ.....	9
วิธีการศึกษาสมรรถนะ.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย.....	31
แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย.....	42

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บท

3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์งาน	
ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย....	59
การทำกลุ่มสนทนา.....	59
การกำหนดโครงสร้างสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	70
การสุ่มตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล....	71
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	106
สรุปผลการวิจัย.....	106
อภิปรายผล.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	125
รายการอ้างอิง.....	128
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	142
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	145
ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	162
ภาคผนวก ง จดหมายขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและ	
ขอความร่วมมือในการวิจัย.....	165
ภาคผนวก จ คำสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม..	171
ประวัติผู้เขียน.....	177

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1.	สมรรถนะ/รายการสำคัญของสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย...	60
2.	ค่าความเที่ยงของแบบวัดระดับความสำคัญสมรรถนะของพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย.....	71
3.	จำนวนประชากร.....	72
4.	จำนวนและร้อยละของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา ต้นสังกัด ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งหัวหน้า หอผู้ป่วย และการอบรมทางการบริหารการพยาบาล.....	80
5.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่เกี่ยวกับสมรรถนะ ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 110 ตัวแปร.....	82
6.	น้ำหนักตัวประกอบของตัวแปรสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย...	93
7.	ตัวประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำ.....	95
8.	ตัวประกอบที่ 2 การอำนวยความสะดวกและการจัดระบบงาน.....	97
9.	ตัวประกอบที่ 3 การวางแผน.....	99
10.	ตัวประกอบที่ 4 การควบคุม.....	101
11.	ตัวประกอบที่ 5 วิชาการ.....	102
12.	ตัวประกอบที่ 6 การตลาด.....	103
13.	ตัวประกอบที่ 7 การปฏิบัติการพยาบาล.....	104

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภูมิที่

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 57
2. แผนภูมิสรุปขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย..... 58

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย